

Tarih: 09.02.2006

Araştırma Raporu

Sayı : 2006 – 42 / 65
Konu : 2006 Ekonomik Özgürlük Endeksi Ve Türkiye'nin Sıralamadaki Durumu

Hazırlayan: Seyida TURAN

2006 EKONOMİK ÖZGÜRLÜK ENDEKSİ VE TÜRKİYE’NİN SIRALAMADAKİ DURUMU

Merkezi Washington'da bulunan araştırma şirketi Heritage Foundation, her yıl Wall Street Journal ile birlikte "Ekonomik Özgürlük Endeksi" yayınlamaktadır. **2006 Ekonomik Özgürlük Endeksi**'ne göre ekonomik özgürlük son bir yılda tüm dünyada artmıştır. Onlara göre, bir ülkede ekonomik özgürlük arttıkça uzun vadeli sürdürülebilir büyüme gerçekleşebiliyor ve refah artıyor demektir.¹

1995 yılından bu yana hazırlanan ve **50 ayrı kriterde** değerlendirme yapan Ekonomik Özgürlükler Endeksi'nde bu yıl **157 ülke on faktöre göre sıralanmıştır**. Bu faktörler ticaret politikası, hükümetin mali yükü, ekonomiye devlet müdahalesi, para politikası, sermaye akışları ve dış yatırım, bankacılık ve finans, maaşlar ve fiyatlar, mülkiyet hakları, düzenleme ve kayıt dışı piyasa faaliyetleridir.²

Puanlar 1 ile 5 arasında verilirken, puanların atması ekonomik özgürlüğün azalması anlamına gelmektedir. Ülkeler,

- a) Özgür,
- b) Özgürlüğe yakın,
- c) Büyük ölçüde özgür olmayan ve
- d) Özgürlüğü bastırılmış olmak üzere 4 gruba ayrılmaktadır.

Endekste ortalama olarak **2.98 puan** alan ülke 'oldukça özgür' sayılırken **3.04 puan** alan ülke 'az özgür' olarak değerlendirilmektedir.

Dünyanın bu anlamda en özgür ülkesi 1.28 puan alan Hong Kong'tur. Bu ülkeyi 1.56 puan ile Singapur, 1.58 ile de İrlanda izlemektedir. En özgür 10 ülke arasında sırasıyla Lüksemburg, İzlanda, İngiltere, Estonya, Danimarka, Avustralya, Yeni Zelanda ve ABD bulunmaktadır. Son sırada ise, Kuzey Kore yer almaktadır.

Endekste 99 ülke önceki yıllara göre daha iyi bir performans gösterirken, 51 ülkede durum kötüleşmiştir. Beş ülkede değişiklik olmaz ve 20 ülke 'özgür' olarak nitelendirilirken; 52 ülke 'oldukça özgür', 73 ülke 'az özgür' olarak adlandırılmış, 12 ülkede ise ekonomik özgürlüğün 'baskı altında' olduğu kaydedilmiştir.

¹ Gazi Erçel, "Ekonomik Özgürlük Endeksi ve Türkiye" <http://www.sabah.com.tr/2005/02/09/yaz1350-30-133.html> (08.02.2006)

² www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=174929 - 25k (08.02.2006)

4 Ocak 2006'da yayınlanan rapora göre, Kuzey Amerika ve Avrupa Bölgesinde en çok ilerleme kaydeden ülke, bu yıl kaydettiği 0,39 puanlık ilerlemeyle Romanya olurken, onu Ermenistan, Gürcistan ve **Türkiye** yakından takip etmiştir.³

Sermaye akışı ve kayıt dışı kriterlerine de bakılan **2006 Ekonomik Özgürlük Endeksi**'ne göre **Türkiye, 157 ülke arasında 85'inci sırada** yer almıştır. Türkiye'nin **puanı** ise **3.11**'dir. Türkiye'nin 4,0'lık en kötü puanları para politikası ve düzenlemeden gelirken, en iyi puanları ticaret politikası ve devlet müdahalesinden sırasıyla 2,0 ve 2,5 şeklinde almıştır. Türkiye'nin puanı 2005'te 3.56 (112.sıra), 2004'te 3.39, 2003'te 3.50 idi. Tüm bu sonuçlara bakıldığında, ekonomik reformlara karşın, ülkemiz ekonomik özgürlük açısından hâlâ dünyanın birçok ülkesinin oldukça gerisinde bulunmaktadır.

2006 Endeksini hazırlayanlara göre, yabancıların toprak sahibi olmasında meydana gelen etkileyici artışa rağmen, hukuk sistemi büyük oranda etkisiz olmaya devam etmektedir ve bu da organize suç ve yolsuzluğun yatırımlara engel olmasına olanak sağlamaktadır.

Ekonomik Özgürlükler Endeksi ne kadar geçerlidir ?

Ekonomik Özgürlük Endeksi'ne üç farklı alanda eleştiride bulunmaktadır. Bunlar:⁴

- **Subjektifliği ve Ölçmeye Elverişli Olmadığı:** Hedef alınan özgürlük kavramı, subjektif bir değer yargısıdır. Endeksin ölçme kabiliyetinin olmadığı iddiası önemli bir savdır. Geçmiş dönem iktisat seyrine baktığımızda, Özal reformları ile birlikte ekonominin notunun ikiye katlandığı ve sıralamadaki yerinin değişerek yukarılara tırmandığını gözlemekteyiz.
- **Gelişme Aşamasında Bulunduğu:** İktisatçıların önemli bir kısmı endeksi, bu nedenle görmezlikten gelmektedir. İlk olarak iktisatçıların bu kesiminin İktisat Bilimi'nin kuramsal yanını yani mülkiyet haklarını, sözleşme özgürlüğünü ve karar alma mekanizmalarını ve piyasaların örgütlenmesini ihmal ettikleri ve İktisat'ı mekanikleştirdikleri iddiası da mevcuttur. Bu nedenle endeksin düzenlenişi yani ağırlıkların tespiti subjektif olabilir; ancak teorik temelini sağlam olduğunu iddia etmek mümkündür.
- **Birden Fazla Endeksin Mevcudiyeti:** Öncelikle Heritage Foundation ve Wall Street Journal'ın hazırladığı bağımsız özgürlük endeksinin sonuçları birbirleriyle çelişmemektedir. İki endeks arasında sıralamada bazı ufak değişiklikler olsa da, her iki endeksin de temeli ve özellikle amacı ekonomik özgürlüklerin tespiti ve teşhisidir.

³ <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/tr/features/setimes/features/2006/01/05/feature-01> (08.02.2006)

⁴ "Türkiye'de Piyasa Ekonomisine Geçiş ve Ekonomik Kriz"
<http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=77> (08.02.2006)

Çağımızda yükselen bir değer haline gelen özgürlük, ayrıca tüm iktisadi ve siyasi örgütlenmelerin kendisine saygı göstermesini gerektiren bir kavramdır. Günümüz dünyasında artık bireyin iktisadi ve siyasi özgürlüklerinin takipçisi olan; uluslararası sivil toplum örgütleri mevcuttur. Bu takip ise ekonomik ve siyasi özgürlükler endeksleri yardımı ile yapılmaktadır. Bu tür endekslerin geliştirilmesi sağlanırsa, birey ve toplum, hem siyasi ve ekonomik özgürlükler, hem de siyasal ve ekonomik performans açısından oldukça ileri bir düzeye gelecektir. Özellikle kişi başına gelirin çok fazla artmadığını da dikkate aldığımızda, ekonomik özgürlüklerin ve bunlarla ilgili endeksin, en azından sonuçlarının irdelenmesinin önemi daha net bir biçimde anlaşılmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, ekonomik özgürlük *Yatırımlar İçin Güçlü Bir Mıknatıstır.*